

Toruń, 14.03.2025 r.

Prof. dr hab. Danuta Janicka

Katedra Historii Doktryn

Polityczno-Prawnych i Prawa Niemieckiego

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

UNIWERSYTET GDANSKI



RPW/14123/2025 N
Data: 2025-03-21

OCENA osiągnięć naukowych pani doktor Anny Klimaszewskiej

sporządzona w związku z jej *wnioskiem o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne*

1. Wstęp

Pani Anna Klimaszewska uzyskała stopień naukowy doktora nauk prawnych w lutym 2011 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego na podstawie rozprawy „Kodeks handlowy Napoleona z 1807 r. na tle porównawczym”, napisanej pod kierunkiem prof. dra hab. Tadeusza Maciejewskiego. Od maja 2011 r. do chwili obecnej jest zatrudniona jako adiunkt w gdańskiej Katedrze Historii Prawa, a od stycznia 2024 r. – równoległe jako kierownik Centrum Interdyscyplinarnych Badań nad Prawem UG.

W dniu 4 listopada 2024 r. pani dr Anna Klimaszewska wystąpiła z wnioskiem o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki prawne, wskazując jako osiągnięcie wymagane w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie

wyższym i nauce, cykl publikacji z lat 2015-2020, zatytułowanych przez wnioskodawczynię „Oddziaływanie francuskiego Kodeksu handlowego na ziemiach polskich w XIX wieku”.

2. Ocena osiągnięcia naukowego w postaci cyklu artykułów

2.1. Wybór artykułów

W polskim systemie prawnym przesłanką uzyskania stopnia doktora habilitowanego jest przedstawienie monografii lub cyklu powiązanych ze sobą tematycznie artykułów naukowych. Dr Anna Klimaszewska przedłożyła na potrzeby postępowania habilitacyjnego osiem opracowań, w tym cztery artykuły, dwa rozdziały w pracach zbiorowych oraz dwa teksty ogłoszone w tomach pokonferencyjnych. Trzy artykuły ukazały się w dwóch znanych polskich periodykach: „Czasopiśmie Prawno-Historycznym” („About the Translations of the French Commercial Code of 1807 into Polish”, 2020) i „Studiach z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego” („Pojęcie czynności handlowych w wybranych orzeczeniach Sądu Apelacyjnego Wolnego Miasta Krakowa. Z zagadnień stosowania francuskiego Kodeksu handlowego z 1807 r. na ziemiach polskich”, 2017; „Kwestia właściwości osobowej trybunałów handlowych w wybranych orzeczeniach Sądu Apelacyjnego Wolnego Miasta Krakowa. Z zagadnień stosowania francuskiego Kodeksu handlowego z 1807 r. na ziemiach polskich”, 2017). Jeden z artykułów został wydany w brazylijskim czasopiśmie „Revista da Faculdade de Direito da UFMG” („Commercial judiciary on the Polish territories in the 19th century - a repackaged French product or a mock-up?”, 2019). Dwa kolejne teksty dr Anny Klimaszewskiej pochodzą z prac zbiorowych – jeden z książki poświęconej Królestwu Polskiemu (“Nauczanie i nauka prawa handlowego w okresie paskiewiczowskim”, 2015), drugi z serii wydawniczej wydawnictwa Brill („The reception of the French Commercial Code in nineteenth-century Polish territories: a hollow legal shell”, 2020). Ostatnie dwa opracowania Habilitantki zostały opublikowane w tomach pokonferencyjnych – konferencji francuskojęzycznej na Uniwersytecie Łódzkim (“La responsabilité civile des associés des sociétés commerciales dans le droit polonais - les influences de la culture juridique française et les influences des autres cultures”, 2016) oraz konferencji historyków prawa regionu Morza Bałtyckiego w Tallinie („The application of the 1807 French Commercial Code in Polish territories: an attempt to establish an anonymous partnership in Lublin”, 2020).

Dla porządku trzeba odnotować, że dwa artykuły dr Anny Klimaszewskiej, opublikowane we wspomnianych „Studiach z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego”, powstały we współautorstwie z dr hab. Michałem Gałędkiem, prof. UG. W związku z tym w przedstawionej dokumentacji habilitacyjnej znalazły się specjalne oświadczenia współautorów o ich wkładzie merytorycznym we wspólne opracowania, a w autoreferacie (s. 11) – stwierdzenie Habilitantki o jej osiemdziesięcioprocentowym udziale w obu wspomnianych artykułach.

2.2. Cel badań i metoda badawcza

Jak wspomniano, dr Anna Klimaszewska opatrzyła wybór swoich artykułów tytułem „Oddziaływanie francuskiego Kodeksu handlowego na ziemiach polskich w XIX wieku”. Po takim nagłówku każdy zainteresowany, czy to naukowiec, czy laik, oczekiwałby opracowania, które nakreśla okoliczności wprowadzenia francuskiego kodeksu na ziemiach polskich, opisuje stosunek opinii publicznej wobec nowej kodyfikacji, wskazuje regulacje francuskie, które były niezgodne z dotychczasową tradycją lub potrzebami społecznymi, a także te, które nie znalazły większego zastosowania, określa ewentualne zmiany ustawodawcze i wreszcie porusza kwestię funkcjonowania nowych przepisów w praktyce, zwłaszcza sądowej, a także w doktrynie prawa.

Habilitantka w przygotowanym autoreferacie (s. 3) zadeklarowała cel swoich badań w postaci „weryfikacji faktycznego kształtu recepcji instytucji i zasad francuskiego prawa handlowego na ziemiach polskich w związku z wprowadzeniem i obowiązywaniem *Code de commerce* z 1807 r.”. W dalszej kolejności dodała jeszcze trzy szczegółowe cele: „zbadanie: (I) problematyki ingerencji prawodawczej władz na ziemiach polskich w pierwotny kształt kodeksu, (II) kształtowania się na jego tle nauki i nauczania, (III) stosowania norm kodeksu w praktyce” (*ibidem*, s. 4). Ocena, czy i w jakim zakresie cele te zostały zrealizowane, zostanie zamieszczona w dalszej kolejności; recenzentka pragnie bowiem zatrzymać się na chwilę przy metodologii naukowej, zastosowanej przez dr Annę Klimaszewską w przedłożonych publikacjach.

Pani dr Anna Klimaszewska w autoreferacie (*ibidem*, s. 4-8) odniosła się do swoich metod badawczych powierzchownie. Ograniczyła się do wskazania zasadniczych ram czasowych badań, czyli drugiej i trzeciej dekady XIX w. (1809-1830) oraz wykorzystanych archiwaliów,

a ponadto zadeklarowała ujęcie porównawcze. W dalszej istotnej części autoreferatu, zawierającej „Omówienie osiągnięcia” (*ibidem*, s. 9-14), Habilitantka nie pogrupowała własnych artykułów merytorycznie, lecz przedstawiła je w kolejności ich publikacji – od najstarszego do najmłodszego (*sic*). Prezentacje te są lakoniczne i (z wyjątkiem jednej) zajmują nie więcej niż pół strony każda. Skrótowy i ograniczony w treści jest również ostatni punkt autoreferatu, zawierający „Omówienie osiągniętych wyników” (s. 15-20).

Na pewne braki metodologiczne Habilitantki wskazuje także dokładna lektura przedłożonych przez nią artykułów. W ich treści nie sposób doszukać się hipotez badawczych, które następnie zostałyby potwierdzone, uprawdopodobnione lub odrzucone. Co więcej, wszędzie brakuje nawet podstawowych i koniecznych, zdaniem recenzentki, informacji na temat przedmiotu, celu i zakresu badań Autorki. Tylko w jednym artykule („The Reception [...]”) pojawiają się – we wprowadzeniu – pytania badawcze (s. 144), na które zabrakło jednak odpowiedzi w konkluzji. W przedstawionych artykułach Habilitantka ogranicza się w zasadzie do najbardziej ogólnych, niekiedy oczywistych wniosków. Będzie o nich jeszcze mowa.

2.3. Język i styl

Połowa przedstawionych przez dr Annę Klimaszewską artykułów została opublikowana w języku angielskim, a połowa po polsku, przy czym jeden z polskich tekstów został ogłoszony równoległe po angielsku, więc w dokumentacji wskazano obie wersje. Fakt wydania publikacji w języku obcym stawia Habilitantkę w korzystnym świetle, ponieważ dzięki temu zabiegowi jej teksty zostały udostępnione czytelnikom zagranicznym.

Poziom językowy tekstów angielskich jest poprawny, a recenzentka, która nie ma wykształcenia filologicznego w zakresie języka angielskiego, nie rości sobie prawa do szczegółowej oceny stylu Habilitantki w tym języku obcym. W autoreferacie pojawiły się natomiast widoczne usterki w pisowni tytułów przedłożonych anglojęzycznych opracowań – o ile w oryginalnie ogłoszonych artykułach stosowano przeważnie pisownię wielkimi literami (oczywiście z wyjątkiem rodzajników i przyimków), to w autoreferacie zastosowano pisownię tytułów małymi literami.

Analiza strony językowej polskich tekstów dr Anny Klimaszewskiej pozwala zauważyć pewne mankamenty. Po pierwsze, można poczynić zastrzeżenia co do stylu Autorki, uwidocznionego zarówno w artykułach, jak i autoreferacie. Styl polskich artykułów jest ciężki, ich lekturę utrudnia, w wielu miejscach, wadliwa budowa zdań wielokrotnie złożonych oraz szyk wyrazów, zapewne przejęty z języków obcych. W autoreferacie zdarzają się liczne niejasne ustępy. Dla ilustracji recenzentka przytacza (*in extenso*) kilka zdań dr Anny Klimaszewskiej, zawartych w jej autoreferacie – w „Omówieniu celu naukowego” i „Omówieniu osiągnięcia”:

„Przygotowanie dodatkowych publikacji, mających wyłącznie na celu podanie faktów co do ich istnienia i cytowanie fragmentów nie było celem prowadzonych badań” (s. 7);

„Ponadto, przeanalizowana prawodawcza ścieżka modyfikacji wykazała, iż w dekadach następujących po jego promulgacji, ustawodawca wykazywał ambiwalentny stosunek do zawartych w *Code de commerce* rozwiązań i instytucji, uwzględniając fakt ich obowiązywania wybiórczo” (s. 15);

„Analizując wyłącznie publikacje wydawane na ziemiach polskich lub przez polskich autorów, wydawać się może, iż nastąpił znaczący rozwój w sposobie rozumienia i komentowania poszczególnych instytucji” (s. 17);

„Te XIX-wieczne doświadczenia pokazują jednoznacznie, jak znaczącą rolę w nadawaniu faktycznego kształtu poszczególnym instytucjom prawa odgrywają przedstawiciele zawodów prawniczych, odległą od jedynie prostej subsumpcji norm prawnych, szczególnie w sytuacji, gdy wypełnianie roli przez ustawodawcę jest co najmniej dyskusyjne” (s. 19).

Recenzentka pragnie podkreślić, że podane przykłady zawiłych i niejasnych zdań nie zostały wyrwane z kontekstu, co więcej, pozostają one nadal trudne do zrozumienia nawet po lekturze całego akapitu. Podobnych zdań jest w autoreferacie znacznie więcej.

W autoreferacie zdarzają się również pojedyncze błędy ortograficzne (s. 10: „kontem” zamiast „kątem”; S. 20: „nie funkcjonujących” zamiast „niefunkcjonujących”; s. 24: „nie opracowanej” zamiast „nieopracowanej”). Wydaje się, że tekst autoreferatu został przygotowany w nadmiernym pośpiechu.

2.4. Wyniki osiągnięte przez Habilitantkę

Jednym z najistotniejszych elementów niniejszej oceny jest stwierdzenie, czy i na ile zadeklarowane przez Habilitantkę cele badawcze (wspomniany ogólny i trzy szczegółowe) zostały zrealizowane, a ponadto, czy osiągnięte wyniki zasługują na miano „znaczącego wkładu” w rozwój dyscypliny nauk prawnych.

Odnosząc się do realizacji ogólnego celu badawczego dr Anny Klimaszewskiej, czyli wymienionej już „weryfikacji faktycznego kształtu recepcji instytucji i zasad francuskiego prawa handlowego na ziemiach polskich w związku z wprowadzeniem i obowiązywaniem *Code de commerce* z 1807 r.”, stwierdzić należy, że rezultat badań jest połowiczny. W przedstawionych artykułach zabrakło szerszego obrazu recepcji francuskiego prawa handlowego w Galicji i późniejszym Wolnym Mieście Krakowie oraz w Wielkopolsce. Co więcej, mimo że Autorka wielokrotnie wychodziła w przedłożonych opracowaniach poza zadeklarowane w autoreferacie ramy czasowe, czyli ponad rok 1830, w jej tekstach nie znajdziemy czytelnie i konsekwentnie wyodrębnionych okresów recepcji prawa francuskiego, czyli przejrzystego oddzielania czasów Księstwa Warszawskiego, przejściowych lat 1813-15, Królestwa Polskiego ery konstytucyjnej, Królestwa Polskiego doby międzypowstaniowej i popowstaniowej (po roku 1864), Drugiej Rzeczypospolitej. Nieco jaśniej prezentuje się pod tym względem artykuł „Commercial judiciary [...]”, ale cezury czasowe służą w nim głównie do prezentacji dziejów ekonomicznych. Habilitantka woli posługiwać się formułami „lata 40.”, „lata 60.” („The reception [...]”, s. 3; „Commercial judiciary [...]”, s. 106, „Kwestia własności [...]”, s. 181; „Nauczanie [...]”, s. 225); tym samym unika prezentacji związków między wydarzeniami politycznymi a sferą obowiązującego prawa. Takie podejście nie idzie w parze z metodą historycznoprawną.

Jeżeli chodzi o pierwszy szczegółowy cel badawczy Habilitantki, czyli „zbadać ingerencji prawodawczej władz na ziemiach polskich w pierwotny kształt kodeksu (handlowego – przyp. D.J.)”, to problematyka ta została potraktowana zdawkowo. W trzech przedłożonych artykułach („The reception [...]”; „The application [...]”; „Commercial judiciary [...]”) dr Anna Klimaszewska ograniczyła się do niewielkich wzmianek o pojedynczych aktach prawnych, wydanych w Królestwie Polskim i dotyczących spraw handlu, ze znanym postanowieniem Namiestnika pt. „Urządzenie kupiectwa” (1817) na czele. Nie wyjaśniła motywów ich wydania, nie wskazała na to, czy i kto nad nimi debatował, ani czy w ich powstanie był zaangażowany resort sprawiedliwości, czyli Komisja Rządowa

Sprawiedliwości. Tak okrojony obraz trudno uznać za realizację postawionego celu badawczego.

Drugi szczegółowy cel badawczy dotyczył „kształtowania się na jego tle (tle francuskiego kodeksu handlowego – przyp. D.J.) nauki i nauczania”. Zagadnienie to zostało zbadane przez Habilitantkę wybiórczo. Dr Anna Klimaszewska poruszyła je wprawdzie w większości przedłożonych tekstów (z wyjątkiem dwóch: „Pojęcie czynności [...]” i „Kwestia właściwości [...]”), ale spektrum analiz ograniczyła do wybranych lat Królestwa Polskiego, a w jego ramach – do starannego wyliczenia przekładów kodeksu na język polski i sporządzenia wykazu polskich opracowań z dziedziny prawa handlowego, wraz z ich statystyką dla pierwszej i drugiej połowy XIX w. W przedłożonych opracowaniach wiele wątków się powtarza i to kilkakrotnie. Brakuje natomiast informacji na temat zakresu i charakteru działań wielu prężnych warszawskich środowisk prawniczych, skupionych w Towarzystwie Przyjaciół Nauk oraz wokół czasopisma „Themis Polska”, a zwłaszcza wokół prężnej „Gazety Sądowej Warszawskiej”; nie ma również mowy o nauce i nauczaniu francuskiego prawa handlowego w Akademii Krakowskiej, mimo że były one faktem (np. aktywność Adama Krzyżanowskiego). Próżno też szukać wiadomości na temat postawy naukowej polskich uczonych, w szczególności na temat tego, czy ograniczyli się oni do biernego adoptowania francuskiego kodeksu handlowego, czy też podjęli jego krytykę; tym bardziej nie dowiemy się, czy uczeni dostarczali podbudowę naukową dla praktyki. Tak ograniczonej prezentacji nie sposób uznać za dobre wykonanie zadeklarowanego celu badawczego.

Trzeci i ostatni szczegółowy cel badawczy, czyli zbadanie „stosowania norm kodeksu w praktyce”, miał znaleźć wyraz w czterech opracowaniach dr Anny Klimaszewskiej („The reception [...]”, „The application [...]”, „Pojęcie czynności [...]” i „Kwestia właściwości [...]”). Habilitantka opisała w nich – na podstawie analizy kilku zachowanych jednostek archiwalnych, obejmujących akta sądowe lub notarialne, pojęcie czynności handlowych, umowę spółki akcyjnej oraz zakres jurysdykcji sądów handlowych. Na marginesach tych *case studies* pojawiły się wzmianki jeszcze o innych instytucjach, m.in. spółce komandytowej i wekslu. Analizy są oryginalne i ciekawe, ale miniaturowe, co Autorka usprawiedliwia niezachowaniem akt sądowych. Jej wysiłek włożony w odczytanie źródeł archiwalnych należy docenić – pani dr Anna Klimaszewska przytoczyła w swoich opracowaniach obszerne fragmenty wybranych akt sądowych i notarialnych *in extenso*, okraszając je cytataми z

dziewiętnastowiecznej literatury i komentarzy francuskich. Wnioski, do których doszła w konkluzjach są jednak mało znaczące, ponieważ sprowadzają się do oczekiwanej puenty, że w kwestiach stosowania kodeksu handlowego orzekano „zgodnie z linią francuską” („Pojęcie czynności [...]”, s. 166; „Kwestia właściwości [...]”, s. 180). Z jednego z artykułów płynie jeszcze wniosek o pomijaniu regulacji proponowanych przez kodeks francuski („The application [...]”, s. 109). Powstały obraz praktyki kształtującej się pod wpływem francuskiego prawa handlowego jest więc postrzępiony i zaledwie zarysowany.

Wyniki badań podjętych przez dr Annę Klimaszewską i zapisanych w przedłożonych artykułach nie przedstawiają się zatem korzystnie. Nie przekonuje również zawartość „wyników ogólnych”, umieszczonych w autoreferacie (s. 19-20). Stwierdzenie, że przyjęcie francuskiego kodeksu handlowego na ziemiach polskich „stanowiło impuls rozwojowy dla prawa handlowego na tym obszarze” (autoreferat, s. 19) stanowi zwykły slogan. Wskazanie, że „odcisnęło (ono – przyp. D.J.) trwałe piętno na współczesnym kształcie prawa polskiego” (*ibidem*) również nie jest nowatorskie, a w dodatku podparte tylko dwoma pojedynczymi argumentami: przykładem ukształtowanej pod wpływem regulacji francuskich odpowiedzialności cywilnej spółników spółek handlowych oraz wzmianką o wpływach romanistycznych na polską terminologię prawniczą, nieopartą żadnymi (!) ilustracjami. Końcowa uwaga, że „doszło także do narodzin prawa handlowego” (*ibidem*, s. 20) brzmi jak truizm. Na tym „wnioski ogólne” Habilitantki zasadniczo się wyczerpują.

3. Ocena pozostałego dorobku naukowego, dydaktycznego, eksperckiego i działalności w międzynarodowym ruchu naukowym

W dokumentacji dołączonej do wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego dr Anna Klimaszewska umieściła wykaz innych swoich prac naukowych, obejmujący ponad 50 różnych publikacji. Jest to niewątpliwie znaczący dorobek pod względem liczbowym. Obejmuje on zarówno jedną samodzielną książkę (pokłosie doktoratu), jak i dwie edycje źródłowe we współautorstwie, opatrzone komentarzami, a ponadto dwie redakcje, także we współautorstwie. Na resztę składają się artykuły oraz rozdziały w pracach zbiorowych, nierzadko w językach obcych (po angielsku i francusku).

Większość ogłoszonych tekstów dr Anny Klimaszewskiej odnosi się do problematyki francuskiego kodeksu handlowego z 1808 r., którą Habilitantka zajmuje się nieprzerwanie od

piętnastu lat; pewna część dotyczy dziejów prawa prywatnego lub procedury sądowej, a zwłaszcza cywilnej na ziemiach polskich lub we Francji. Sporadycznie pojawia się inna problematyka, m.in. historii Unii Europejskiej. Znaczna liczba publikacji wynika z referatów wygłoszonych przez dr Annę Klimaszewską za granicą, których Habilitantka wyliczyła w sumie czterdzieści. Jest to rezultat imponujący, świadczący o jej niebywalej aktywności na arenie międzynarodowej.

Spośród trzydziestu dwóch artykułów Habilitantki trzynaście powstało we współautorstwie; podobnie sześć na piętnaście rozdziałów w pracach zbiorowych zostało napisanych we współautorstwie. Nie umniejsza to jednak ilościowego znaczenia dorobku naukowego Habilitantki, który zasługuje na uznanie.

Imponują zrealizowane przez Habilitantkę projekty badawcze, wśród których znajdują się granty o zasięgu międzynarodowym. Dr Anna Klimaszewska kierowała względnie wykonała jako kierownik lub członek zespołu pięć projektów krajowych w ramach programów OPUS (dwukrotnie), NAWA, UWERTURA i SONATA BIS. Obecnie realizuje w trzyosobowym zespole kolejny projekt poświęcony francuskiemu kodeksowi handlowemu z programu OPUS (planowane zakończenie: 2027). Habilitantka kierowała także, względnie współkierowała, dwoma projektami międzynarodowymi z zakresu historii prawa na ziemiach polskich na przełomie XVIII/XIX w. oraz francuskiego prawa handlowego w Księstwie Warszawskim. W chwili obecnej pełni funkcję członka nadzorującego we francuskim projekcie mającym na celu stworzenie internetowej bazy zbiorów prawa zwyczajowego z całego świata.

W związku ze swoją szeroką aktywnością zagraniczną dr Anna Klimaszewska uzyskała członkostwo kilku międzynarodowych towarzystw naukowych oraz kolegium redakcyjnego założonego kilkanaście lat temu międzynarodowego periodyku „Rechtskultur. Zeitschrift für Europäische Rechtsgeschichte/ European Journal of Legal History/ Journal européen d'histoire du droit”.

W przedłożonej przez Habilitantkę dokumentacji znalazły się informacje o jej działalności eksperckiej, wykonywanej w formie opinii prawnych z zakresu prawa francuskiego na potrzeby sądów i prokuratury. Aktywność ta zasługuje na szacunek.

Dorobek dydaktyczny dr Anna Klimaszewskiej wydaje się na tym tle nieco ograniczony. Obejmuje on prowadzenie wykładu i ćwiczeń z historii prawa, ćwiczeń z historii administracji, wykładu z historii myśli ustrojowo-administracyjnej i socjologiczno-

ekonomicznej, ćwiczeń z prawa międzynarodowego, dwóch wykładów romanistycznych oraz wykładu z metodologii badań historyczno-prawnych.

4. Konkluzja

Zgodnie z polską tradycją w procedurze habilitacyjnej wymagano przedłożenia monografii wnoszącej znaczny wkład do wiedzy naukowej określonej dyscypliny, czyli publikacji zwartej. Pani dr Anna Klimaszewska wybrała jednak inną możliwość, całkowicie zgodną z literą obowiązującego w Polsce prawa, przedstawiając kolekcję mniejszych artykułów. Ustawa *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* wymaga przedłożenia na potrzeby habilitacji „cyklu” artykułów, a wykładnia językowa słowa „cykl” prowadzi do wniosku, że chodzi tu o wybór tekstów tworzących pewną całość.

Przedłożony przez Habilitantkę wybór artykułów, zatytułowany „Oddziaływanie francuskiego Kodeksu handlowego na ziemiach polskich w XIX wieku”, ma charakter monotematyczny w tym sensie, że obejmuje różne aspekty jednego zagadnienia, jakim jest obowiązywanie i stosowanie francuskiego prawa handlowego w Rzeczypospolitej pod zaborami. Nie sposób uznać, że jest to cykl zaplanowany – wręcz przeciwnie, nosi on znamiona doboru losowego. Wprawdzie trzy artykuły obejmują interesujące i wartościowe naukowo kwestie stosowania francuskiego kodeksu handlowego na ziemiach polskich i są oparte na źródłach archiwalnych, ale każdy z nich stanowi zaledwie drobny i nieznaczny przyczynek naukowy. Pozostałe należy zakwalifikować raczej jako opracowania sprawozdawcze, w znacznej mierze polegające na prezentacji pewnych wykazów, np. przekładów *Code de commerce* na język polski; polskiej literatury prawa handlowego; instancji sądowych, zajmujących się orzecznictwem w sprawach handlowych. Z przedstawionego przez panią dr Annę Klimaszewską cyklu artykułów nie wyłania się obraz roli i znaczenia francuskiego kodeksu na ziemiach polskich pod zaborami, co najwyżej fragmentaryczny i postrzępiony szkic.

W większości przedłożonych artykułów, a także w autoreferacie, zawiodło podejście metodologiczne. Habilitantka nigdzie nie opisała stanu dotychczasowych badań, ani nie wskazała perspektyw badawczych. Zadeklarowane przez nią samą cele badawcze zostały zrealizowane niekompletnie i połowicznie.

Pozostały dorobek dr Anny Klimaszewskiej jest znaczny, a jej aktywność w międzynarodowym życiu naukowym – zdecydowanie ponadprzeciętna.

Biorąc pod uwagę zamieszczoną wyżej ocenę osiągnięcia naukowego i pozostałego dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dr Anny Klimaszewskiej, stwierdzam, że cykl artykułów jej autorstwa nie stanowi znaczącego wkładu w rozwój dyscypliny nauk prawnych, a tym samym nie spełnia kryterium ustawowego do nadania stopnia doktora habilitowanego, wpisanego do art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

Dariusz Pasich